

18404.(1106.20159.)

DE
JUNIO GRACCHANO

COMMENTATIO.

PARTICULA I.

SCRIPSEIT

ET

AUCTORITATE AMPLISS. PHILOSOPHORUM ORD.

IN

UNIVERSITATE LITERAR. DORPATENSI

LEGENDI VENIAM RITE PETITURUS

PUBLICICE DEFENDET

LUDOVICUS MERCKLIN,

PHILOS. CAND.

BIBLIOTH.
ACADEM.
DORPATI

DORPATI, MDCCCXLI.

TYPIS HENRICI LAAKMANNI.

IMPRIMATUR

haec dissertatio sub conditione, ut simulac typis excusa fuerit, quinque exemplaria collegio ad libros explorandos constituto tradantur.

Dorpati mens. Nov. d. VII. a. MDCCCXL.

Dr. SCHMALZ,

h. t. Ord. Philos. Decanus.

Quum rerum Romanarum scientia nostra iis maxime scriptoribus nitatur, qui circa Ciceronis et Augusti tempora floruerunt, duces vero, quos illi secuti sunt, actas absumserit, consentaneum erat, horum deperditorum reliquiis collectis, artis historicae pristinae imaginem quandam instaurare. Itaque in his jam pridem docti viri studium collocarunt, et nuper bene meritus est Augustus Krause edito libro qui inscribitur: Vitae et fragmenta veterum historicorum Romanorum. Berolini. MDCCCXXXIII. Sed quamquam v. d. et scriptorum et reliquiarum numerum auxit, atque de singulorum vitis scriptisque diligenter disseruit, tamen haud scio an multas ad spicilegium stipulas reliquerit. Primum enim nondum expletus est justus historicorum numerus. In quo quis non desiderat, ut gravissima tantum nomina afferam,

T. Pomponium Atticum, M. Terentium Varronem, inprimis dignum, ad quem se doctorum hominum diligentia applicet? Deinde non sufficit reliquias illas undecunque congestas in unum corpus redigere, disponere secundum indices et numeros librorum; nam ita vix aliqua utilitatis species existet. Necessè est accedat critica verborum emendatio, quippe ex eorum plerumque scriptorum libris repetitorum, qui ab hac parte magnopere laborant, Varronem dico, Festum, Servium, Nonium, alios grammaticos. Addatur idonea sermonis et rerum interpretatio, unde in omnes partes antiquitatis doctrinae varius multusque fructus redundabit. Quod opus quum ita comparatum sit, ut commode inter plures dispertiri possit, operae pretium facturus videtur, qui de horum scriptorum uno alterove sigillatim scribere instituet. Neque id qui intelligerent defuere, quales in singularibus libellis egerunt de L. Cincio Alimento H. Liebaldt. Hal. 1833., idem de L. Calpurnio Pisone, Numbg. 1836., de Fabio Pictore ceterisque Fabiis historicis M. H. Whiste, Hafn. 1832., de L. Cornelio Sisenna C. L. Roth, Basil. 1834., de eodem J. A. Wernicke, Thorun. 1839., de T. Pomponio Attico Hullemann. Traj. ad Rhen. 1838., de M. Terentio Varrone C. H. J. Francken. Lugd. Bat. 1836., et qui egregiam de se spem excitavit L. H. Krahnner. Hal. 1834. (cfr. Grundlinien z.

Gesch. d. Verfalls d. röm. Staatsreligion bis auf d. Zeit d. August. Eine litterarhistorische Abhandlung von Dr. Leopold Krahnner. Halle 1837.) Sed ubi singulorum vitae et reliquiae digne erunt pertractatae, tum demum in votis est ut aliquis accedat, omne quidquid praestitum fuerit, comprehendens et quae inter hos scriptores ratio sit, quae cum servatis necessitudo intercedat luculenter doceat, artisque historicae, qualem respublica Romana tulerit, imaginem praestet.

Quibus perspectis, quis reprehendet, me quoque ausum esse dd. vv. exemplum imitari proposita hac de Junio Gracchano commentatione? Ad quem quomodo sim delatus, paucis declarabo. Intermortuum fere Junii Gracchani nomen Niebuhrius suscitavit et nobilitavit tam insigni praeconio, ut is mihi prae ceteris dignus videretur, in quem meam operam conferrem. Quod quidem consilium confirmatum est, quum animadvertissem, in novissima collectione nihil admodum de eo in medium prolatum, neque omnes exhibitas esse reliquias. Denique gratum accidit, quod J. Rubino (Untersuchungen über röm. Verf. u. Gesch. Th. 1. Cassel 1839. p. 320. annot.) librum singularem de Junio Gracchano scriptum valde desideravit. Itaque sat causarum et cohortationis mihi attulisse videor. ne dicar temere versatus esse in exili et parum utili argumento. Neque tamen ad hunc

scriptorem primus accessi, sed aliquatenus occupavi argumentum quod tractaturum se C. B. Hase bis quidem pollicitus est, frustrata doctorum hominum expectatione. Cf. v. d. comment. de Jo. Lydo praefixa l. de mag. a Fussia cur. p. LXXVII. Paris. 1821. et praef. in l. Lydi de ostentis. Paris. 1823. p. XX. ubi haec leguntur: „de fontibus, unde hausit auctor noster, cum ea proprium opus desiderent, sintque non magis ambigua quam difficilia explicatu, conabor aliquando accuratius agere. — Ac fortasse ad hoc caput antiquitatum Romanarum aliquam potis ero afferre accessionem. Nam fragmenta quantulacunque sint, veteres pop. Rom. religiones explicantia, L. Cincii Alimenti, Anysii, Elpidiani, Fulvii Flacci, Junii Gracchi, Bebbii Macri, Masurii Sabini, Nisi, Rutilii Gemini, aliorumque anonymorum, collegi jamdudum undecunque, cum ex libris editis, maximeque e grammaticis tum ex codd. manuscr. Regiis bibliothecarumque aliarum, quotquot in itineribus meis Italicis potui perscrutari. Sed haec egent disquisitionis longioris.“ —

I.

Quotiescunque agitur fama et quasi caput scriptoris antiqui, tutissimum est, a nomine utique incipere illustrando, unde ad cetera omnia, tanquam ab ostio fluminis, aditus pateat. Neque nobis alia ratio sequenda fuerit, quum de vita Junii Gracchani nihil propemodum ad nostram pervenerit notitiam, unumque nomen viri, quasi novimen, ut ait vetus grammaticus, sit superstes. Verum ne illud quidem positum est extra omnem dubitationem. Triplex enim reperitur scripturae varietas.

Junius Gracchanus vocatur Plinio H. N. XXXIII. 2, 9. (et in indice scriptorum ejusdem libri T. 1. p. 150. ed. Franz. idem nomen exstat, confirmatum cod. Bambergensi. Cf. Zimmermanni anal. a. d. 1854. p. 413. Plin. ed. Sillig. T. V. p. 563. Indices vero librorum ab ipso Plinio confectos esse novimus ex ipsius praef. p. 27. ed. Franz., quamquam potest dubitari, num auctorum quoque nomina ab eo sint profecta.) Censorino de d. n. c. 20. ed. Lindenbr. p. 147., ordine mutato Gracchanus Junius Ulpiano Dig. I. 13. Censorinus autem et Ulpianus haud dubie Gracchanum cognomen esse

voluerunt, probatque transpositio ab Ulpiano usurpata, cujus non pauca apud cujusvis aetatis scriptores exempla reperiuntur, idoneam vero causam nemo adhuc doctorum hominum demonstravit. Perizonio scribenti in animadv. hist. ed. Amstelod. a. 1685. p. 135 sq.: „Erat veteribus in more positum, si quando nomen hominis non exprimerent, cognomen ultimum, quod plerumque erat quasi ἐπίθετον, praeponere nomini gentilicio“ — non jure oblocutus est Dukerus ad Flor. II. 2, 11., quum eorum omnium locorum, ubi praenominis aut gentilicii sedem cognomen occupavit, aut lectio fluctuet, aut a poetarum licentia ratio repetenda sit. cf. Cort. ad Sall. Jug. 27, 4. Drakenb. ad Liv. IV, 20, 8; VIII, 18, 4; XXII, 8, 6; XXVI, 22, 15; XL, 25, 1. Ennius ap. Cic. de or. 1, 45. de rep. 1, 18. Varr. de l. L. VII. 46. Martial. 1, 114. Perizonii observatio, quamvis justa sit, tamen nihil facit ad eum morem explicandum, neque sufficiunt ea, quae protulit Zumpt. gr. lat. §. 797. Ellendt. in Annal. crit. Berol. a. 1850. n. 22. p. 173. sq.

Apud Jo. Laur. Lydum de mag. prooem. p. 2. ed. Fuss. legitur Γραρχιανός et plenius 1, 24. Ἰούνιος Γραρχιανός. Bekkerus in ed. Bonn. utroque loco scribit Γραρχιανός, in indice etiam exhibens: Junius Gracchianus. Id jam adverterat J. D. Fussius: epistola ad C. B. Hase, in qua J. L. Lydi de mag. Reip. Rom. opusculi textus et versio emendantur,

loci difficiliore illustrantur. Leod. 1820. p. 11.: „Ut illud hac occasione moneam, verba latina graece scripta etiam cum librarii culpa depravata esse constaret, non semper emendavi. Codex 1, 24 γραρχιανός.“ Sed haud facili negotio dixeris, vitio scribentis, an Graecae loquelae proprietate quadam effectum sit. ut hae literae Latinarum vicem subirent, quum eadem scriptura reperitur apud Dionys. Hal. X, 22. ed. Reisk. T. IV. p. 2046. Γράρχος. Atticos saltem nisi in nominibus propriis et plebeiis, iisque paucissimis, non admisisse χχ docuit Lobeckius in Aglaoph. p. 845. [x] et in Paral. gr. gr. p. 55. Quod ad alteram Graecae scripturae discrepantiam attinet, qua in ιανός nomen illud desinit, haec contendo. Ut omnes linguae in vocabulis externis recipiendis non sibi temperaverunt, quin ea secundum leges domesticas mutarent, adeo ut neque nominibus propriis parcerent conformandis, sed ad similitudinem suorum sonorum deflexis concederent civitatem, sic Graecos quoque in reddendis Romanorum nominibus egisse probabile est, quamvis fortasse nominum Σχημάτων, Αεβζιος alia sit ratio. cf. Buttm. gr. gr. ampl. §. 3. annot. 2. ** p. 15. sq. §. 5. annot. 7. p. 25. sq. Varr. de l. L. VI, 2. ed. Muell. p. 72. et addend. p. 501. Bloch. Revision. p. 23. sq. In nostrum nomen cadere videtur Buttmanni observatio prolata gr. gr. §. 119, 4. a. b. p. 429. ed. Lob.: „ἡνός, ἰανός,

ίνος aehneln zwar auch den Adjectiven; aber auf ηνός, ανός giebt es gar keine appellative Adjective und auf ινος keine properispomena. Auch ist zu merken, dass alle drei Formen nur von Staedten und Laendern ausserhalb Griechenland vorkommen. *Ταραντίνος* von *Τάρας*, *αντος*, Tarentum, *Ῥηγίνος* von *Ῥήγιον*, *Ἀμοργίνος* von *Ἀμοργος*: *Κυζικηνός*, *Ἄβυδηνός*: *Ἀσιανός*, *Παριανός* von *Πάριον*, *Σαρδιανός*, *Τραλλιανός* von *Σάρδεις*, *Τράλλεις*, *Ἀγκυρανός*; wobei man sieht, dass —ανός die Endung —ηνος ist mit vorhergehendem ι oder ρ, daher ionisch *Σαρδιηνός*, *Παριηνός*." v. addit. Lobeck. Itaque verbis similiter desinentibus linguae Graecae adductus videtur Lydus, ut, quum aut *Γρακηνός* aut *Γρακχιανός* dicendum esset, hoc praeferret propter sonum Romanis frequentiore, siquidem quae de nominibus terrarum et urbium praecepit Buttmannus, poterunt in nomina virorum porrigi. Lydus certe in simili re eundem morem servavit, Felicis Galli Fl. Secundini nomen, ut exhibent fasti, in *Σεκουνδιανοῦ* declinans, cf. Hase de Jo. Lydo commentar. p. IV. cui tamen exemplo non nimiam tribuerim auctoritatem, quum lapides Gruteriani Secundani, Secundini, Scundiani formas suppeditent, quarum tandem quis est, qui discrimina demonstraverit? In lubricum enim campum descenderunt, qui harum terminationum origines et potestates enucleare studebant, de quibus ne Romanis quidem convenisse videtur, ut etiam

num valeant Charisii verba ed. Lindem. p. 52.: „Derivationis vero tanta est inaequalitas, ut comprehendi non possit.“ cf. Spaldingii de oratione Marcelliana disput. in Wolfii et Buttmanni mus. ant. stud. p. 1—9. Zumpt. gr. lat. §. 254, 1. Duentzer. die Lehre v. d. lat. Wortbildg. u. Compos. p. 82. sq. Reisig. Vorlesungen üb. lat. Sprachwiss. p. 166. c. annot. editoris. Romanis num a nomine Gracchorum aliae formae derivatae in usu fuerint, ambigo dicere, neque credendum est indici Gruteriano p. CLXXXVI. exhibenti: Gracchinus, quum ipse lapis p. 172. n. 3. prae se ferat GRAECHIN.

Tertiam nominis speciem prodit Varro de l. L. VI, 4. ed. Speng. p. 213. ubi Cod. B. Edit. princ. vet. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. conspirant in lectione Junius Gracchus. Rholand. parvo discrimine exhibet Junius Grachus Venet. I. II. Junius graccus. Unum Junii nomen praebent Flor. Havn. Sciopp. Quae diversitas lectionis non potest facilius quam ex emendandi et supplendi studio derivari, accedente Spengelii testimonio, praef. p. XVIII. librum illum manuscriptum valde interpolatum esse et correctum. Ipse praef. p. 2. de nostro loco haec: „Frequenter in his libris (Pomponii Laeti et qui eum secuti sunt. p. XLVI.) auctoris nomen a Varrone datum accuratius notatum exstat ut pag. 213 secundus ut *Fulvius* scribit et *Junius a Venere*, quod ea sit *Ἀγροδίτη*; manus secunda

emendatrix dedit et Junius Gracchus; voluit Gracchanus, et ut prius huic posteriori conveniret, tertia manus, quam in codice B. videmus, correxit ut Fulvius Flaccus scribit. Sed Varro ubique nude Junius dicit.“ Itaque si melioris notae libris confidimus, Junii nomen constabit. Ad ejusdem Junii auctoritatem provocat Varro V, 8. p. 55. V, 9. p. 61. sicut Censorinus c. 20. p. 148. ubi plenior appellatio praecesserat (v. Carrion. Emend. 1, 19. in Gruter. lamp. crit. T. III. p. 126.) et c. 22. p. 165., Macrobius Sat. 1, 15. p. 275. ed. Zeun., quibus locis non sine summa probabilitate dd. vv. Junium Gracchanum odorati sunt, quoniam ejusdem rei testis modo pleniore modo breviori appellatione producatur, cf. Carrion l. c. p. 127. J. G. Voss. de histor. Lat. 1. c. 9. p. 36. ed. sec. L. B. 1651. Brisson. de verbor. signif. T. 1. p. 328. Rosin. antiq. Rom. Amstelod. 1685. p. 902., excepto uno Glandorpio in Onom. p. 501, qui ab Junio Graccho Varronis, Junium Gracchanum Ulpiani, et Junium quendam, Gracchanum Plinii distinxit. Harduin. Ind. Plin. in v. Junius Gracchanus. T. X. p. 321. ed. Franz. Recentiores inter Junii Gracchani et Junii Gracchi appellationem fluctuant, prout aut Varroni aut Plinio, Ulpiano, Censorino, Lydo fidem habuerunt. cf. Dirksen. Bruchstücke. aus d. Schr. d. röm. Juristen. Königsberg 1814. p. 57. Grotefend. in Encycl. Ersch. T. V. p. 41. Hase praef.

in Lyd. de ostent., quem tamen miror formam brevioris praetulisse.

His de nominis forma praemissis adjungatur quaestio de praenomine Junii Gracchani. Licet enim vel post bella Punica non omnes Romani, neque nobilissimus quisque, tria nomina habuerint, (C. Marius, Q. Sertorius, L. Mummius nullo cognomine fuisse insignes testis est Posidonius ap. Plut. in v. Marii c. 1. cf. Bake Posidonii vit. et doctr. reliq. p. 170.) tamen nemo facile civis praenomine carebat. cf. Goettling. Gesch. d. röm. Staatsverf. Halle. 1840. p. 67. 75. Junio Gracchano praenomen Gaio esse voluit jam ab Orellio in On. Tull. notatus A. Krause l. c. p. 13. 221., nescio quo testimonio confusus, nisi Niebuhrii forte II. R. T. II. p. 12., cujus tamen non minor est licentia. Hos festinanter sequuntur Westermannus Gesch. d. röm. Beredtsamkeit p. 90. 14. et Goettlingius. 1. c. p. 74. n. 7. Paulo majorem prae se fert speciem praenomen Marci, quod ei tribuunt Dirksenius l. c. p. 56. et Schoellius hist. de la lit. Rom. T. 1. p. 163. fidem credo habentes aut Ciceroni de legg. III, 20. aut Varroni de l. L. VI. 9. p. 274: „Hoc ipsum Inlicium scriptum inveni in M. Junii commentariis, quod tamen ibi idem est quod illicite illexit; quae cum E et C cum G magnam habent communitatem.“ Locus, judice Speng. in praef. p. XII. corruptus, quem vix integrum reddere valca-

mus, ubi tamen codices et editiones veteres consentiunt in tutanda lectione vulgata, praeter cod. Parisiensem *b* in quo est: *inveni Muncii*. Speng. p. 693. Nostra vero sententia ut perspiciatur opus erit quaerere, quam rationem Varro in testibus nuncupandis solitus sit sequi. Utamur de *L. L.* libris, quorum formam Spengeli et Muellerei diligentia ita constituit, ut quaestiones criticae tutius institui possint, quam in libris de *r. r.* vel post Schneideri curas retractandis. v. Muell. in praef. p. XXXIV. Non temere autem in his quoque Varroni diligentiam singularem tribuere licebit, quem novimus fabulas Plautinas et Naevianas ex literarum ordine disposuisse. v. Muell. ad Varr. l. VII. §. 107. p. 163. Commentariis addend. p. 303. sq. Eundem brevitati haud parvum studentem verissime observavit Spengelius in praef. p. LIV. uno ubique nomine contentum esse. Cujus praecepto quae refragari visa sunt exempla, V, 15. p. 87. Scaevola Quintus Pontufex Maximus et V, 41. p. 148, eorum prius certe ejusmodi esse, ubi res quaedam necessario additum nomen flagitaret, docuit optime Muellerus in addend. p. 300., alterum, quum ad ancipitem illam quaestionem, quam ne Muellerus quidem ausus est dirimere, de *L. Aelio* sive *Cornelio Stilone* pertineat, nunc melius praetermittatur. Accedit quam mihi videor vidisse, altera causa. Etenim Varro in libris de *L. L.*, quos, varia doctrina con-

fertissimos, non fortuito, sed inita ratione compositos mihi persuasi, habeoque consentientem Lerschium (*Die Sprachphilosophie der Alten*. Bonn. 1838. T. 1. p. 117.), quum multorum scriptorum testimonia et exempla conferenda essent, ita egisse putandus est, ut, ubi primum alicuius scriptoris mentionem faceret, plenum nomen poneret, vel ita saltem significaret, nulla ut apud lectorem dubitatio resideret, deinde quoties ejusdem memoria rediret, aut gentilicio nomine aut cognomine, prout alterutrum significantius erat, repetito satageret. Cujus rei haec sunt exempla. *L. V.* §. 83. ed. Muell. p. 87. Speng. Scaevola Quintus Pontufex Maximus; VI, 30. p. 211. Quintus Mucius. VII, 105. p. 382. Mucius. Alterum erit Valerius Soranus, VII, 31. p. 318. cujus nomen antea non legitur, VII, 65. pag. 347. Valerius, X, 70. p. 583. Valerius. Sed idonea est prae ceteris mentio *M. Porcii Catonis* et *Porcii Licinii*, eodem nomine gentilicio praedictorum, quos, brevitatis amantissimus Varro, vide quomodo discriminaverit. *L. V.* 163. p. 163. Porcium affert, quem dd. vv. consensus Porcium Licinium antiquum epigrammatarium (*Gell. N. A.* XVII, 21. XIX. 9.) poetam judicat; VII, 58. p. 342. Catonem appellat; Porcii nomen redit VII, 104. p. 380; rursus Catonis IX, 107. p. 535. Itaque scite delectis nominibus effecit, ut vel gentiles ab altero alter possent discerni, neque morem suum relin-

queret. Sed in viam redeamus. Junium Varro, ut vidimus supra, commemorat V, 42. p. 48; V, 48. p. 55; V, 55. p. 61. jam sequitur VI, 93. p. 274. M. Junius in commentariis, neque postea ullius Junii nomen legitur. Isne igitur Gracchanus est, an alius? Si ex more, quem sequitur Varro, judicabimus, non possumus, quin alium esse statuamus; quid enim per deos, Spengelii verba repeto ex praef. p. LV., moverit Varronem, ut, quem ter simpliciter nudeque Junium dixisset, semel M. Junium appellet? Idem sentire videtur Muellerus, in scriptorum indice Junium a M. Junio discernens. Popma ad Varronis l. c. ed. Bip. T. 2. p. 157. M. Junii Bruti commentarios juris civilis significari censet, neque ab ea sententia recedit Drumannus Gesch. Roms. T. 4. p. 6. a. 18. Fortasse cod. Parisiensis *b* genuinae lectionis vestigia retinet, itaque legendum censeo *inveni in Mucii*, aut, si legatur *M. Junii*, alium esse dico atque Gracchanum.

Gracchani nominis originem memoriae prodidit Plinius (II. N. XXXIII., 9. ed. Sillig T. V. p. 14.) his verbis: „Equitum quidem etiam nomen ipsum saepe variatum est, in his quoque qui ad equitatum trahebantur. Celeres sub Romulo regibusque appellati sunt, deinde flexumines, postea trossuli, cum oppidum in Tuscis citra Volsinios passuum IX. M. sine ullo peditum adjumento ce-

piissent ejus vocabuli; idque duravit ultra C. Gracchum. Junius certe, qui ab amicitia ejus Gracchanus appellatus est, scriptum reliquit his verbis. „Primum mirari subit, quum amicorum C. Graechi non paucorum nomina et facta nobis sint tradita, ut Vettii (Plut. v. C. G. c. 1.), Herennii Siculi (Val. Max. IX, 12. 6.), Fulvii Flacci (Plut. v. C. G. c. 10.), Pomponii et Lactorii (Val. Max. IV, 7. 2.) vel Licinii (Plut. v. C. G. c. 16.), ejus viri, cui prae ceteris ab amicitia cognomen inhaerit, nullum apud historiarum scriptores extare indicium. Deinde nullum mihi memoria suppeditat exemplum, fuisse aliquem Romanorum ab amicitia cognominatum, quanquam ex Graecis succurrit Eusebius Pamphili, et e contrario Metrodorus Scepsius, cui cognomen e Romani nominis odio inditum est (*Μισορωμαίων*) Plin. II. N. XXXIV. 16. Aviani quoque nomen alienum est, quod cum nostro comparat Goettinglius l. c. p. 74. n. 7. En verba Ciceronis. Ep. ad fam. XIII, 35: „C. Avianus Philoxenus antiquus est hospes meus, et praeter hospitium valde etiam familiaris: quem Caesar meo beneficio in Novocomenses retulit. Nomen autem Aviani secutus est, quod homine nullo plus est usus, quam Flacco Aviano, meo, quemadmodum te scire arbitror, familiarissimo,“ unde patet, quum Graecus esset, Caesaris beneficio civitate donatum fuisse. Rectius

Creuzerus Ant. Rom. p. 77. in hoc et altero exemplo, quod commemorat Cic. Ep. XIII, 36. illius moris imitationem agnovit, qui in libertis nuncupandis obtinuit. Gellii locus III, 18, quem Goettlingius adscripsit, nihil ejusmodi continet. Neque tamen id Plinii verbis inest, Gracchani Junio fuisse cognomen, quidni simpliciter Junium Gracchanum dixerit? Sed his de industria additis „qui ab amicitia ejus Gracchanus appellatus est“ videtur significare, Gracchanum non partem nominis tenere, emendaturus fortasse tralaticium in appellando Junio morem. Gracchani dicti sunt, mea sententia, quam Rubinonem l. c. p. 320 praevisse video, quoscunque cum Gracchorum familia voluntatum et studiorum consensio sociaverat, quemadmodum Sullani, Caesariani, Lepidani alii. Traxit autem hoc vocabulum propter hujus familiae popularem animum invidiosam quandam potestatem atque in partium illarum appellationem abiit. Probatum dicto Ciceroniano in Brut. c. 34. §. 123: „L. Opimium, Gracchi interfectorem a populo absolutum, quum is contra populi studium stetisset, Gracchani iudices sustulerunt,“ comparatoque alio pro S. Rosc. 30, 85, quo iudices ex lege L. Cassii Longini tabellaria severe judicantes Cassianos appellavit, non Longinianos. Id. pro Cluent. 1, 1. Cujus vestigia premunt Seneca de brev. vit. c. 6.: „Livius Drusus cum leges novas et mala Gracchana

movisset,“ de consolat. ad Marc. c. 16: „Livium Drusum — vadentem per Gracchana vestigia.“ Val. Max. 1, 1. n. 1: „Gracchano tumultu,“ et Florus adeo scribit III, 16. 1: „Nihilominus Appulejus Saturninus Gracchanas asserere leges non destitit.“ Nominum Romanorum rationem optime nuper descripsit P. E. Huschke: Ueber d. Stelle d. Varro v. d. Liciniern. p. 36. n. 59. Servius Tullius p. 336. sq. unde bene intelligitur, quoties familiaritas et amicitia indicanda erat, non latiore gentis vocabulo usos esse, sed significantiorem familiae appellationem elegisse antiquos. Differt igitur a nomine Sempronio et Semproniano (Liv. IV, 43. XLI, 21. [26.] Cic. Ep. ad fam. XII, 29.). Gracchanum, quemadmodum usu comprobatur. Illud enim prae se ferunt leges (ambiguæ fidei sunt lex Coctia. Cic. ad Att. IV, 16, 14. lex Metella Plin. H. N. XXXV, 57. p. 590 ed. Franz. v. Orell. Onom. Tull. T. 3. p. 157.), quae ad rempublicam pertineant, gentisque merita et indolem proponant, hoc partium sectatores induerunt. Accedit, quo eadem ratio indicatur, diversa horum nominum terminatio, cujus vis maxime conspicua est in iis, qui per adoptionem ex altera gente in alteram transierunt. Nam assumpto novo nomini gentilicio additur relictæ gentis nomen in-ianus deflexum, quo latior et arctior nexus optime significatur. Quae quum ita sint, paucis absolvenda

erit quaestio, possitne nomine Gracchani indicari conditio libertini, qua de re videntur cogitasse ii, qui Gaii praenomen Junio tribuerunt. In libertis autem, quorum nomina nondum ea qua par est diligentia conquisita sunt et illustrata, eam legem obtinuisse videmus, ut aut heri et manumissoris praenomen et gentilicium nomen usurparent, adjecto alio cognomine, aut praenomen et cognomen induerent, mutato nomine gentilicio in-ianus. Cf. Creuzer. Ant. Rom. p. 79. sq. Goettling. l. c. p. 142. Morhof. de Patavin. Liv. p. 66. ed. Stuttgart. Osann. Anal. crit. p. 21. Utroque loco mansit vestigium nexus gentilicii. Verum in Junio Gracchano non solum deest Semproniac gentis indicium, sed adest contra Juniae gentis clarum testimonium. Junium enim cave ne praenomen accipias, qui quidem mos sub Caesaribus demum invaluit. Cf. Cannegiet. de mut. s. princ. nomm. rat. p. 6. Goettling. l. c. p. 67. a. 8.

Ex Junia gente quum compertum habeamus Gracchanum fuisse, non supervacaneum erit quaerere, quem illa in civitate Romana locum tenuerit. De hujus gentis origine et primordiis jam inter antiquos diversa fama obtinuit, neque recentioribus convenit. Niebuhrio multa sagacitate contententi e plebe fuisse L. Junium Brutum, primum consulem, refragatur Dion. Hal. V, 68. p. 888. T. 2. ed. Reisk. et oblocuti sunt Schlegel. in

Annal. Heidelberg. 1816. p. 898. Ellendt. ad Cic. Brut. XIV. 55. Goettling. in Annal. crit. Berol. 1830. s. 2. p. 315. sq. et in libro novissimo p. 266. Drumann. in H. R. T. IV. p. 2. sq. Verum, ut se res habet, liberae reipublicae tempore omnes Juniae gentis familias plebejas fuisse, satis certo constat. Deque Junii Brutis testis est Dion. Hal. l. c. οἱ δ' ἂν ἐξείνης ἑαυτοὺς λέγοντες τῆς οἰκίας εἶναι Ἰούνιοι τε καὶ Βροῦτοι, πάντες ἴσαν πλήθιοι. καὶ τὰς ἀρχὰς μετήσαν ὡς τοῖς δημοτικοῖς μετέναι νόμος εἶα, ἀγορανομίας τε καὶ δημαρχίας, ἑπατείας δ' οὐδέεις, ἧς οὐδενὶ πλὴν ἢ τοῖς πατρικίοις μετῆν' ὄψει δέ ποτε καὶ ταύτης ἔτυχον τῆς ἀρχῆς, ὅτε συνεχωρήθη καὶ τοῖς δημοτικοῖς αὐτὴν λαβεῖν. Firmatur Dionysii testimonium fastis consularibus, qui ante a. u. c. 436. neminem Junium consulem produnt, quo quidem C. Junius C. f. C. n. Bubulcus Brutus Q. Aemilio C. f. L. n. Barbulae fuit collega, quum tamen jam a. u. c. 387. primus e plebe ad hunc honorem pervenisset, scriptumque est nomen Junii, ut in plebeis fieri solet, loco secundo. D. Junius Brutus Scaeva a. u. c. 414. magister equitum fuit, quo munere jam a. u. c. 327. plebejus homo functus erat. Itaque nihil obstat, quominus hi Junii de plebe fuerint, suamque gentem nobilitaverint, neque id negat Niebuhrius l. c. Recte igitur judicasse videntur ii, qui Junium Gracchanum, quamquam familiam ejus ignoramus, plebi adscripserunt,

ut A. Schottus ap. Rosin. Ant. Rom. p. 890. Drumannus l. c. T. IV. p. 51. atque in hanc sententiam concipiendam ducit amicitia quoque cum C. Graccho juncta. Videntur praeterea Junia et Sempronia gentes necessitudine conjunctae fuisse. Plutarchus in v. T. G. c. 21 refert: *Λαβόντες δὲ τὰς ψήφους, ἔλλοντο Πόπλιον Κράσσον, οἰκείον ὄντα Γράκχῳ· θυγάτηρ γὰρ αὐτοῦ, Αικινία, Γαίῳ Γράκχῳ συνώκει. Καίτοι Νέπωσ ὁ Κορνήλιος φησίν, οὐ Κράσσου, Βροῦτου δὲ τοῦ Θριαμβεύσαντος ἀπὸ Ἀσσιανῶν, θυγατέρα γῆμαι Γαίον· ἀλλ' οἱ πλείους, ὡς ἡμεῖς γράφομεν, ἰστοροῦσιν.* Cornelii Nepotis auctoritatem non haesitabundus Plutarcheae antepoueram, nisi obstaret Dig. l. 24. t. 3. l. 66. (Javolenus lib. 6. ex Posterioribus Labeonis): „Ea sententia Publii Mucii est: nam is in Licinnia Gracchi uxore statuit, quod res dotales in ea seditione, qua Gracchus occisus erat, perissent, quia Gracchi culpa ea seditio facta esset, Licinniae praestari oportere.“ V. Plut. in v. C. G. c. 17. Nunc ambiguus haereo; Cornelius enim Nepos Gracchorum aetati propior est, qui prorsus irrita retulerit. Sempronia contra nupserat D. Junio Bruto, Gallici illius filio, a. u. c. 676. cum M. Aemilio Lepido consuli, quam tamen certum est non fuisse e familia Gracchorum. V. Sall. b. C. 24, 4. 25. 40, 5. Drumann. l. c. T. IV. p. 8.

Sed ad locum Plinianum redeamus, quo omnis

nostra de vita Junii notitia nitatur, et unde alia probabiliter possint derivari. Primum apparet Junium circa a. u. 630. floruisse. v. Niebuhr. H. R. T. I. p. 277. T. 2. p. 12. Drumann. l. c. T. IV. p. 1. Deinde superstitem fuisse C. Graccho probant Plinii verba: „idque duravit ultra C. Gracchum. Junius certe qui ab amicitia ejus Gracchanus appellatus est, scriptum reliquit his verbis.“ Neque adversantur scriptorum testimonia de sorte partium Gracchanarum. Quanquam cum C. Graccho tria millia (Plut. c. 17.) aut, quod ad veritatem propius accedit, ducenti quinquaginta (Oros. V, 12.) occubuerunt, tamen supererant amici et clientes, in quos habitae sunt crudeles quaestiones. Vellei. II. 7. §. 3. Appian. 1, 26. Sall. b. J. 16, 2. 31, 7. Val. Max. VI, 3, 1. IX, 12, 6. Oros. 1. c. Non recte vero Rubino l. c. p. 321. his Gracchanum quoque obnoxium fuisse opinatur. Nam crudelitatis vocabulum, quo haec judicia Vellejus appellavit, non erraverim, si ad supplicia decreta pertinere dicam. Attamen ex sententia Rubinonis haec illata injuria perpulit Gracchanum ut scriberet ea, quae servavit nobis Ulpianus in Dig. l. 1. t. 13. Mihi magis veri simile est, Junium exilio salutem petivisse, accedente Sallustii testimonio b. J. 42, 4.: „Igitur ea victoria nobilitas ex lubricine sua usa multos mortalium ferro aut fuga exstinxit.“

Quum Juniorum nullo cognomine insignium circa extrema reipublicae tempora haud raro fiat mentio, vv. dd. accuratius eos describere conati, uni et alteri cognomen Gracchani addiderunt, atque id factum esse fere minus miror, quam quod non factum est saepius. Quippe omnia, quae contulimus de vita Junii Gracchani adeo exilia sunt, quae temporum ratione servata ad alios multos Junios possint transferri. Multo majorem igitur facessit operam, quem divinando quis Gracchanum dixit, tralaticio illo cognomine orbare, quam ad alios propagare illud denuo.

Cic. pro Quint. 1. §. 3. : „Illud quoque nobis accedit incommodum, quod M. Junius, qui hanc causam, Aquilli, aliquoties apud te egit, homo et in aliis causis exercitatus, et in hac multum et saepe versatus, hoc tempore abest, nova legatione impeditus.“ Ernestius in clav. Cic. ed. a. 1739. ad hunc locum : „Passeratius, inquit, de illo Gracchano Junio interpretatur, nescio qua ratione inductus. Temporis saltem rationi non repugnat.“ In quibus bis falsus est v. d. Passeratius enim, quem nullo libro addito, citavit, alia prorsus dicit ad Cic. pro Quint. in ed. Graev. : „Hunc M. Junium Cicero III. de legibus sodalem suum appellat, qui scripserat ad patrem suum de potestate et jure magistratuum.“ Idem vero Passeratius quia

ad Cic. de leg. III, 20. Junium illum Gracchanum esse, neque probavit, neque fortasse in animo habuit demonstrare, sed conjecerunt id alii, immerito ejus rei auctor vocatur Ernestio. Alio autem loco hanc sententiam ab eo esse prolatam ne credamus vetat praef. Graevii. p. 18. : „Accipis etiam ex Joannis Passeratii, Doctoris Regii Parisiensis nobilissimi et magni nominis disputationibus Academicis manu exaratis excerpta in orationes pro Quintio, pro Roscio Amerino, pro Caecina, pro Murena, pro Flacco, pro Archia et in Vatinius. Ex his ea tantum selegi, quae faciebant ad illustrandum Ciceronem, aut Latini sermonis subtilitatem et elegantiam, cujus erat peritissimus, explicandam. Reliqua quae quidem utilia sunt tyronibus, sed quae in tanta luce literarum nunc edi nollet sane Passeratius, omisi.“ Ernestii error per omnes clavis Ciceronianae editiones propagatus est et irrepsit adeo in Onomasticon Tullianum Orell. v. M. Junius T. 2. p. 316. Orationem pro Quintio Cicero habuit a. u. c. 672. C. autem Gracchus, cujus aequalem Junium Gracchanum fuisse comperimus, occubuit. a. u. c. 632. annos natus triginta tres. Junius igitur fuisset septuagenarius, operamque dedisset rebus forensibus, crebrisque simul vacasset legationibus, quod parum habet probabilitatis. Atque hoc senserunt ante nos F. C. Wolfius (Neue Sammlg. auserlesener Reden d. M.

T. Cicero. Altona. 1823. T. 1. p. 75.) et Drumannus l. c. T. IV. p. 51. n. 57.

Cic. de leg. III. 20. 47.: „Faciendum tibi est, ut magistratibus lege constitutis de potestate, tum de jure disputes. M. Faciam breviter, si consequi potuero: nam pluribus verbis scripsit ad patrem tuum M. Junius sodalis perite, meo quidem iudicio, et diligenter.“ Multum sane hinc petere liceret, si quidem certo demonstrari posset, M. Junium esse Gracchanum. Quod quo difficilius est, tanto proclivius dd. vv. in hanc sententiam videmus delatos. Turnebus in commentar. ad h. l. p. 743. ed. Moser. et Creuzer.: „M. Junius. Hujus commentarios, qui ut reor de jure et potestate magistratum erant, citat Varro his verbis (l. V. l. L. pag. 64.). Hoc modo inveni in M. Junii commentariis. Hic est qui Gracchanus, ut opinor, nominabatur. Plinius (lib. XXXIII. §. 9.) Junius certe — equites vocant.“ Huic adstipulati sunt Wytttenbachius ap. Moser. p. 474, Fabricius in bibl. lat. T. III. p. 488. l. IV. c. 6. G. F. Wagnerus in ed. Cic. de leg. p. 184. Drumanni sententiam de hoc M. Junio perspicere non licet, quoniam nulli Junio Ciceronis locus adscriptus est. Sed quemadmodum in agnoscendo Junio Gracchano dd. vv. consentiunt, sic eorundem iudicium discrepat de sodalis appellatione. Wytttenbachio verisimilius visum est, esse cognomen familiae, quam muneris et ordinis eque-

stris. Utinam v. d. aliquod firmamentum huic opinionationi paravisset. At rarissimum est cognomen Romanis, et fortasse omnino non fuit, unicum quippe exemplum suppeditat lapis Gruter. p. 987. n. 14. C. PAPIRIUS. C. L. SODALIS. SIBI. ET. ELONIAE. MVRRIAE. UXORI. V. V. Quo autem jure ordinis equestris esse possit significatio, non video. Turnebus p. 744. haec: „Cui familiaritas et sodalitas cum Attici patre intercedebat, nisi quis sodalem dici putat propter amicitiam Gracchi. Illud alterum verius puto.“ Wagnerus contra p. 184: „Sodalis tanquam appellativum ad sodalitatem patris Attici commode referri non potest; adjici enim debebat ejus: sed propter amicitiam Gracchi, ut Gracchanus, ita ab aliis sodalis, novo cognomine, ut saepe, ex fortuita re, etiam invidiae causa, addito, adpellatus esse videtur.“ Ernestius in cl. Cic. v. M. Junius Gracchanus.: „Si nomen appellativum est, non dubito quin sit de amicitia cum Attici patre capiendum. Sic pro Mur. 27. Servius Sulpicius, sodalis filii scil. Murenae. Nisi quis forte dignitatis nomen putare velit a collegio aliquo, cujus sodalis fuerit, tanquam Epulonum.“ Orellius ad Cic. de leg. l. c.: „Sodalis quasi sit cognomen. G. cfr. Ern. et Sch. Ind. Histor. in M. Junius. Sed locus Murenianae c. 27. ab Ern. ipso allatus, rem conficit, ut h. l. quoque sodalis sit appellativum.“ Nostrum locum aliter lectum esse Passe-

ratio, atque nunc scribi solet, patet ex verbis ejus supra allatis, quam lectionem (*ad patrem suum*) exhibent ap. Orell. l. c. tres libri editi veteres (l. Ju. V.). Recte observat Doederlinus in Syn. T. IV. p. 206. sodalis vocabulo nunquam rei cujusdam genitivum, semper vero addi personae, id quod nou praeterit Wagnerum, et loco Murenianae confirmatur. Equidem mihi persuasi, vocabulo sodalis sodalicii cujusdam aut collegii notionem contineri, neque ignoro addito plerunque adjectivo certius indicari munus et sacerdotium, ut lapidum plurima exempla testantur. Sed quae in publica memoria non poterat abesse significatio, eam Cicero commode in familiari sermone praetermisit. Neque tamen ullum Junium investigare potui, ad quem nomen sodalis tuto referatur; M. enim Junius Brutus, Caesaris percussor, augurum quidem collegio interfuit, (v. Drumann. T. IV. p. 49. n. 44.) sed neque ad suum, neque ad Attici patrem scribere potuit, qui, quantum ex Corn. Nep. Att. c. 2. judicare licet, a. u. c. 665. jam fatis functus erat. Verba Ciceronis: „faciendum tibi est, ut, magistratibus lege constitutis, de potestate, tum de jure disputes“ habent aliquam vim ad commovendam cogitationem librorum de potestatibus Junii Gracchani, sed tamen praestat cautum esse et doctiori rem dijudicandam permittere.

Notandus est denique error Delrii, qui, quum

in Synt. trag. Lat. Antw. 1593. T. I. p. 21 scribat: „Junius Gracchus, qui, auctore Terentiano, Thyestem docuit; unde Ovidius: Cum Varius Gracchusque darent fera dicta tyrannis“ Junium Gracchanum cum Gracchi tragici poetae persona videtur confudisse, de quo diligenter more suo egit Weichertus Exc. VI. ad Luc. Var. vit. p. 168. sq. Etenim apud Varronem Delrii tempore legebatur etiamtum Junius Gracchus (ed. Bip. T. I. p. 60.).

II.

De Junii Gracchani scriptis dicturo latior paulo patescit campus, divinandi et conjectandi opportunitate data ex iis, quae aetatem tulerunt reliquiis. Habetque quo se commendet et allicere possit qui in toto hoc genere positus est labor, quod dispersa colligentis et considerantis animo integritatis pristinae cogitatio ultro suborietur. Sed ne pro certis ambigua dedisse videamur, ordiendum est ab iis, quae ipsius antiquitatis testimonio firmata sunt.

Unius libri Juniani index ad nos pervenit, servatus ab Ulpiano (lib. sing. de officio quaestoris) in Dig. l. 1. T. 13.: „Origo quaestoribus creandis

antiquissima est et paene ante omnes magistratus. Gracchanus denique Junius libro septimo de potestatibus etiam ipsum Romulum et Numam Pompilium binos quaestores habuisse, quos ipsi non sua voce, sed populi suffragio crearent, refert.“ quicum consentit Jo. Laur. Lydus l. de mag. 1. 24. ed. Fuss. p. 45. Ulpiani verba sic Graece reddens: *Ἰούνιος τοίνυν Γρακχιδανὸς ἐν τῷ περὶ ἐξουσιῶν.* Potestatis autem vocabulo quae notio subsit docet Paulus Diaconus p. 50. ed. Muell.: „Cum potestate est dicebatur de eo, qui a populo alicui negotio praeficiebatur.“ Inter recentiores vero maxime omnium satisfacit Rubino. l. c. p. 374. annot.: „Das Verhaeltniss der potestas zum imperium moechte dahin zu bestimmen seyn, dass das erstere der allgemeinere Ausdruck ist, welcher das Imperium einschliessen, aber auch ausschliessen kann. Potestas ist die Faehigkeit zu handeln, und im politischen Sinne die Befugniß, Handlungen im Namen des Staates vorzunehmen, welche fuer diesen Gueltigkeit haben; die strenge Botmaessigkeit ueber die Buerger kann hierunter begriffen seyn, wie sie denn auch bei der Potestaet der meisten hohen Magistrate damit verbunden war; in ihr nothwendig enthalten, wie in dem speciell dafuer bestimmten Ausdruecke imperium, war sie aber nicht.“ cf. Kritz. ad Sall. b. C. 38, 1. p. 177. ad C. 3. 1. p. 13. 63, 5. 85, 9. Adde censorem in

Annal. Zim. a. d. 1835. p. 556. Doederl. Syn. T. V. p. 82. sq. Ramshorn. Syn. T. II. p. 394. sq. Non assequor tamen Beufeium in Jahnii annal. nov. 1852. vol. VI. fasc. 3. p. 300. scribentem: — „man versteht, wie z. B. die Consuln imperium, potestas und magistratus zugleich hatten, die Aedilen nur potestas und magistratus, die Tribunen nur potestas, eben so Vaeter und Herren; eine Menge Beamte endlich nur magistratus.“ Tribunos enim fuisse magistratus, etsi non populi, tamen plebis testatur Liv. II. 56. 12. (cf. interpp.); quo autem modo quis possit esse magistratus sine aliqua potestate velim edoceri. Mihi Junius apte potestatis vocabulum elegisse visus est, commune illud, quo omnium magistratuum jus complecteretur. Transiit haec vox, ut aliae a primaria significatione ad ipsum munus denotandum, quocum conjuncta fuit, (Cic. in Verr. II. 2. 55. disp. Tusc. 1. 30. 74. de leg. III, 3. 7. III, 7. 17. Corn. Nep. Cat. 2.) deinde translata est ad personam ejus, qui tali munere fungeretur. (Juven. X. 100. Lucan. III. 106. Commodi Haasius ad Reisigii l. c. comparat Italorum podestà. p. 131. n. 145.) Itaque nihil inusitati habet numerus pluralis, quo et munera et qui muneribus funguntur, nuncupantur, quamquam bene monet Haasius, notionem abstracti et concreti non adeo coaluisse, nullum ut cogitati vestigium superesset. (Cic. de leg. III, 3. 9. de leg. agr. II. 6. 14.

H. 7. 17. de am. 17. 65. pro Font. 12, 27. Corn. Nep. Pelop. 1, 4. Phoc. 1. 2. Suet. Claud. c. 25.)
 A qua Romanorum consuetudine plane non recedit Graeca vox *ἐξουσία*, nisi quod *ἐξουσίαι* magistratus audiunt saepius serioris aevi scriptoribus, quibus Byzantii accensentur, quam auctoribus probatae dictionis. cf. Cangii glossar. med. et inf. graec. T. I. p. 406. sq. Ejsud. glossar. lat. T. V. p. 665. sq. Steph. Thes. l. g. p. 3580. Ad vim Latinae vocis tamen propius accedit *ἐξουσία* quam *ἀρχή*, quo plane magistratus notio redditur. Quomodo Junius in argumento illo elaboraverit, parum liquet, propter reliquiarum exilitatem, nihil enim colligi potest ex verbis Lydi prooem. p. 2. ed. Fuss. — *ὥστε ὑπόλοιπον περὶ πῶν πολιτικῶν ἀγῆγησασθαι ἐξουσιῶν, καθότι ἀπὸ ἱερατικῆς τάξεως ἐπὶ τὸ πολιτικὸν μεταφέρησαν σχῆμα. μὴ οὖν ἡμῶς ἀλλοίους πρὸς τὰ πάλαι δοθέντα κρίνοι τις, πλὴν εἰ μὴ τυχὸν ἀπηχῆς λογικῆς ἀσφαλείας ὑγιεστάμενος γθόνῳ τὸν ἔπαινον μεταβάλοι· ὅτι δὲ καὶ Ἰνρακιανὸς τις πάλαι περὶ τούτων ἔγραψεν ἴσμεν τοὺς τομογράφους ἀναφέροντας· οὐδαμῶς δὲ τὰ γραφέντα φέρεται ἴσως ἀεὶ, πάντως δὲ καὶ ἀεὶ τοῦ χρόνου τεκόντος ἡμῶ καὶ κρίψαντος.* In his verba *περὶ τούτων* non pertinere ad sententiam enunciati prioris, sed tantum ad *πολιτικῶν ἐξουσιῶν* per se consentaneum est, et fiet dilucidius, quando dixero de fonte, unde Juniani libri notitiam Lydus hausisse putandus est. Itaque ne

hoc quidem constat, quo sensu de potestatibus Junius egerit, utrum sola magistratum jura respiciens, an generatim de magistratibus disserens. Rubino. p. 318. Madvig. Emendat. in Cic. lib. de leg. et academ. p. 106.

Haec de argumento operis Juniani sufficiant; quid enim juvat conjecturis parum stabilibus exilitatem nostrae scientiae locupletare? Attamen non praetereundus est, qui speciosam de his libris sententiam protulit, Rubino. l. c. p. 320. cujus haec verba sunt: „Seine Schrift, die nicht bloss einen geschichtlichen, sondern vornaemlich einen practischen Character hatte (Vergl. Cic. de leg. III, 20, 49. Gell. XIV, 8.), ist in der Zeit einer grossen Aufregung entstanden, in welcher Junius entschieden Parthci genommen hatte: man nannte ihn den Gracchaner, was seine politische Farbe ausdrucksvoll genug bezeichnet; er gehoerte daher zu einer Schule, welche geneigt sein musste, den Grundsatz der Volkssouverainetaet auch historisch in jeder nur scheinbaren Spur zu erkennen.“ **Primum tenendum est, non plus semel libri illius indicem reliquiis adscriptum legi, neque harum indolem eam esse ut necessario unius corporis fuerint. Deinde non liquere quo tempore Junius libros de potestatibus confecerit, quum tantum verba apud Plinium servata post mortem C. Gracchi scripta esse constet. Recte quidem v. d. histori-**

cam rationem Junium secutum esse ex ipsis reliquis cognovit, sed de reliqua opinione secus judico.

Romanorum ingenium, quin ad res gerendas potius, quam ad literarum studium pronius fuerit, nemo unquam dubitavit, neque non apparet ex ipsis literis Romanis. Has enim qui cum Graecis comparaverit, quanto discrimine distent, sponte intelliget. Quis autem non videt, ea praesertim genera culta fuisse, quorum aliquod in vita forensi, bellica, domestica esset momentum? atque in his eam rationem secutos esse auctores, ut utilitatem doctrinae anteferrent? Itaque non immerito dixerit aliquis literas Romanas ita comparatas esse, ut in doles rebus gerendis facta inde elucescat. Ab hac igitur parte expers esse debeant reprehensionis Rubinonis sententia. Sed aliud haud dubie v. d. voluisse loci adscripti, quamquam obscurius, ostendunt. Apud Ciceronem l. c. praecedunt haec: *Att.* Quid? De jure populi Romani, quemadmodum instituisti, dicendum nihil putas? *M.* Quid tandem hoc loco est, quod requiras? *Att.* Egone? Quod ignorari ab iis, qui in republica versantur, turpissimum puto. Nam ut modo a te dictum est, leges a librariis lego: sic animadverto, quosque in magistratibus ignoratione juris sui tantum sapere, quantum apparitores velint.“ Deinde facta mentione operis a M. Junio ad Attici patrem scripti, proclivis est sententia, hoc ejusmodi fuisse, quod illi

incommodo subveniret. Verum enim vero probandum erat, quod nos desperavimus, M. illum Junium non differre ab Junio Gracchano. Deinde id sciri volo: quomobrem queratur Atticus, magistratus ita omni auxilio destitutos, ut ad apparitores confugiant, quum tamen liber scriptus extaret, et quidem diligenter et perite scriptus, qui in omnium manibus esse debebat? Apud Gellium l. c. de controversa quaestione, an praefectus urbi Latinarum causa creatus jus senatus convocandi consulendique habuerit, Junii, M. Varronis aliorum sententiae proponuntur. Et argumentum quidem tale est, ut optimo jure libris de potestatibus possit vindicari. Sed liceat monere, Junii nomen legi emendatum a Ludovico Carrione (Emend. L. 1. c. 19. in Gruteri lamp. crit. T. III. p. 126. sq.) ex veteribus libris, ut ipse asseverat, quum antea Mucii nomen exaratum esset. Sunt igitur infirma et minimum ambigua Rubinonis documenta. At enim potuit v. d. suae opinionis firmamentum aliquod aliunde petere. Quum omnis vitae Romanae ea ratio esset, ut quisque usu disceret, quibus opus erat in rebus administrandis, nemo tamen prorsus imparatus accedere posset ad munera gerenda, invaluit mos, quo juvenes vitam publicam auspicantes, sese traderent institutioni virorum doctrina experientiaque insignium, quorum consuetudine et sermone cognitu necessaria pernoscerent. Sed ea disciplina neque omnibus

contigit, neque ab omni parte satisfacit. Hinc ortum est singulare quoddam scribendi genus, cujus idoneum exemplum offert Gellius XIV, 7.: „Cn. Pompejus consul primum cum M. Crasso designatus est; eum magistratum Pompejus quum initurus foret, quoniam per militiae tempora senatus habendi consulendique, rerum etiam expertus urbanarum fuit, M. Varronem familiarem suum rogavit uti commentarium faceret *εἰσαγωγικόν* (sic enim Varro ipse appellat,) ex quo disceret, quid facere dicereque deberet, quum senatum consuleret. Eum librum commentarium, quem super ea re Pompejo fecerat, perisse Varro ait in literis, quas ad Oppianum dedit: quae sunt in libro epistolarum quaestionum quarto, in quibus literis, quoniam quae ante scripserat non comparebant, docet rursus multa ad eam rem ducentia.“ Non video cur Drumannus T. IV. p. 582. id ostentationis causa a Varrone Pompejum petivisse scribat; mihi contra persuasi, idem apud Romanos factum esse saepius, unde libri isagogici originem traherent. Eadem sane res ansam dedit quaestionibus epistolicis vel per epistolam quaesitis. v. Gell. VII, 10. XII, 13. Nostra vero sententia confirmatur eo, quod inde ab initiis fere literarum Romanarum idem argumentum est tractatum. Quum anceps sit quaestio de L. Cincio Alimento, nolo huc referre librum ejus de consulum potestate, cujus

meminit Festus v. praetor. p. 241. ed. Muell. Cassius autem Hemina, qui a. u. c. 608. vixit, de censoribus libros confecerat, quorum secundum Nonius commemorat. v. moliri. p. 346, 20. ed. Merc. Eum locum Krausius perperam annalium secundo tribuit. p. 139. Ex nostra sententia aliquod fortasse momentum accedit dijudicandae quaestioni, sitne idem intelligendus L. Cassius censorius ap. Interp. Mali ad Virg. Aen. II, 717. v. Kraus. p. 166. ann. C. Sempronius Tuditanus, qui a. u. c. 625. consulatum gessit, composuit libros magistratum minimum tredecim. Macrob. Sat. I, 15. p. 275. reliquiae vero ap. Gell. XIII, 13. Messalae auguris orationi insertae ostendunt, de potestate praetoris eum locutum esse. Krause. p. 179. Eandem materiem attigerunt libri de auspiciis Messalae, Gell. XIII, 15. et omnino augurum Romanorum de auspiciis libri. Gell. XIII, 14. Veranii liber auspiciorum de comitiis. Fest. v. Referri diem p. 289. Commemorandus est liber Nicostrati de senatu habendo Fest. v. Senacula. p. 347. Multa id genus inerant Varronis libris rerum humanarum Gell. XIII. 15. (v. reliq. coll. in ed. Bip. T. 1, p. 204. sq.). Quorum librorum, si quis ad Caesarum Romanorum tempora se convertit, uberiores copiam reperiet. Nunc sufficit monuisse Junium Gracchanum non primum in hunc campum descendisse, sed habuisse in eodem ar-

gumento qui praeciverant et secuti sunt. Verisimile est nonnullis horum librorum auctoribus propositum fuisse, ut ambiguas de jure magistratum quaestiones dirimerent, inservirentque iis, qui usu et experientia destituti publica munera capessebant. Num eadem prorsus indoles fuerit Juniani operis, dubito. Si quis data opera de consulis potestate, deque senatu habendo disserit, id agere videtur, ut eorum hominum commodo prospiciat, quibus eae provinciae obtigerint. Verum ubi de magistratibus et potestatibus generatim quis scribere instituit, prolixior hic et uberius dicendi locus aliud auctoris consilium indicat. Altera causa posita est in erudita specie, quae in omnibus Junii reliquiis conspicitur, neque Rubinonem latebat. p. 319. (die ganze Untersuchung war vielmehr eine gelehrte.) Unde verisimile est, auctorem diu ac libenter in argumento versatum esse, ut sibi satisfaceret, doctrinaeque reconditoris thesauros promeret potius quam aequalium commodis prospiceret. Denique quod Junium Rubino assecclam facit scholae, quae populi potestatem quovis modo historicis argumentis probare studuerit, eam sibi sententiam v. d. informavit ex uno Ulpiani loco, de quo disserendi in reliquiarum interpretatione opportunior erit copia.

Eruditionis autem genus, quod prae se ferunt reliquiae Junii, dignum est ut accuratius perspi-

ciatur. Cernitur id in illo conatu, quo verborum potestates ex originatione deducere et indagare radices nititur. Itaque necessario verba facienda sunt de grammaticis illius aevi studiis. Hanc artem, ut omnino literarum primordia, Romam ex Graecia translata esse, tanto minus dubitari potest, quo id apertius Romani fatentur. Solet autem grammaticorum agmen ducere Crates ille Mallotes, ab Attalo rege ad Senatum missus a. u. 586., quem non solum Graecae linguae sed etiam Latinae doctrinam professum esse probabiliter conjecit Lerschius. l. c. T. 1. p. 112. Recte tamen Stahrus (Aristoteles bei d. Römern p. 7. sq.) observavit, insignem vim et eventum, quem in animos Romanorum tres illi philosophi ex Graecia a. u. 599. advenae habuerunt, non posse intelligi, nisi et lingua Graeca et studiis rhetoricis jampridem imbuti fuissent Romani. Cui rei profecto non sufficit tredecim annorum spatium, quod ex Cratetis legatione praeterlapsum erat. Verum ad ipsum auctorem libri de illustribus grammaticis pervenerat fama, jam antiquissimos poetas semigraecos ejus artis fundamenta posuisse. Crates autem multos habuit imitatores, qui haud dubie Graecam doctrinam ad patrium sermonem transtulerunt. Mox Romani quum terram Graeciam suis finibus includere coepissent, artis illius gratia et cura increvit. Simul ea tempora venerunt, ubi antiqua gravitas

et simplicitas Romana conflictari coepit cum ea eruditione et vita, quae extrinsecus allatae in urbe sedem fixerant. Quae partes per omnes vitae condiciones conspicuae in literis quoque bifariam divisos homines ostendunt. In grammatica quoque arte, quae ita animos occupaverat, ut nobilissimus quisque ei operam daret, haec bipartita studia elucent maxime ex eo loco, quo verborum origines et cognationes perpenduntur. v. Lersch. Sprachph. T. 1. p. 93. Probabile est, Graecos illos magistros, ut erat gloriae studiosa illa gens id sedulo quaesivisse, ut Latinae linguae matrem et genitricem Graecam declararent, quemadmodum Latinum populum Graecis parentibus prosatum Romanis persuaserant. Hujus conatus exempla continent imprimis glossematorum scriptores (Fest. s. v. naucum. Varro l. L. VII, 41. qui glossas scripserunt, VII. 34. qui glossemata interpretati, VII, 107. glossema subscribunt), quorum memoriam nuper Lerschius instauravit. Sprachphil. T. 1. p. 44 sq. Sed v. d. quum partes illas agnoscat quidem neque tamen dilucide exponat, juvabit nonnulla ad eam quaestionem conferre. His scriptoribus annumerat (Annal. Zimm. a. d. 1839. p. 99.) Cincium et Catonem historicos, Aurelium Opilium, Aelium Stilonem, Santram; sed priorum nomina de eadem re disserens loco altero praetermisit, et Cincium quidem, ut mihi videtur, prudenter, quippe de quo statuere

impeditum sit, ut, donec certius aliquid exploratum fuerit, melius excludatur. Quod ad reliquorum aetatem attinet, recte v. d. l. c. et in Annal. Zim. a. d. 1839. p. 339 eos Varroni aut aequales aut paulo majores dicit. Solet enim Varro, quae est observatio Muelleri. p. 39 ad V, 98. perraro aequalium testimonio uti. Sed ut de iis primum dicamus, qui Latinas voces ex fonte Graeco derivarunt, inter quos haud dubie fuit Santra, cujus nomen adeo, ut in Graecis fieri solet, ita nude positum, Graccum hominem redolet, praetermissam videmus duorum virorum memoriam, Hypsicratis dico atque Cloatii Veri. Illius meminit Varro l. L. V. 88. p. 34. Muell. „Cohors, quae in villa, quod circa eum locum pecus coerceretur: tametsi cohortem in villa Hypsicrates dicit esse Graece *χόρτον* apud poetas dictam“ et disertius Gellius XVI, 12. „Hypsicratem quempiam grammaticum, cujus libri sane nobiles sunt super his, quae a Graecis accepta sunt.“ Ab eodem non magno temporis intervallo sejunctus videtur Cloatius Verus, quem citat Festus v. Molucrum p. 141, 23. Obscurum, p. 189, 23. Obstutum p. 193, 4. Piacularis porta p. 213, 29. Subuculam p. 309, 26 (Sa-crima. p. 318, 24. Clo-atius) et plenius Macrobius Sat. II, 14. p. 400: „Cloatius autem Verus in libro a Graecis tractorum ita memorat: Juglans: di praetermissum est, quasi diiuglans id est *διὸς βάλανος*.“ Id. Sat. II, 14. p.

402: „Nux Graeca haec est quae et amygdale dicitur, sed et Thasia eadem nux vocatur. Testis est Cloatius in ordinatorum Graecorum lib. 4. Cum sic ait: Nux Graeca amygdale.“ ubi Scriverius legi maluit originationum Graecarum, ut in his: Macrob. Sat. II, 15. p. 404. II. 15. p. 405. II. 16. p. 406. III. 6. p. 426. Si horum virorum aetatem quaerimus, patet, Hypsicratem Varroni aut aequalem fuisse, aut eodem et Cloatio Vero, qui ejus nomen laudat, paulo superiorem. v. Gell. XVI, 12. Ab altera parte steterunt, i. e. Latino solo procreatas voces contenderunt Aurelius Opilius (v. Lersch. in Annal. Zimm. 1859. p. 559. sq.), Gavius Bassus (Id. ibid. 1840. p. 110. p. 108.) Nunc uberrimus horum studiorum fons supersunt libri de l. l. Varronis, qui tamen, ut par erat, mediam viam ingressus est, alia Graecae originis esse vocabula concedens, alia et quidem plurima Latinae vindicans: nam etymologiae ars, ut utar verbis Muelleri p. 269., totum Varronem sibi mancipaverat, atque omnem ejus doctrinam sapore suo imbuerat. Sed aegre fere ad Graecum sermonem se convertit, quando domestica originationi ipsi non sufficere visa est (V, 106. nisi si a Graecis. VII, 94. Potest vel a graeco dictum κλέπτειν.) ita ut graecissantibus interdum adversatum esse appareat. (Gell. XVI, 12.) Ita que satis opinor demonstratum est, et Varronis aetate, et ante Varronem ejusmodi quaestiones doctos Romanos exer-

cuisse. Junii autem Graeciani reliquiae et Latinas et Graecas vocabulorum originationes suppeditant, at tamen sunt pauciores, unde certo colligi possit, quam maxime secutus fuerit rationem. Graecos autem magistros tunc temporis Romae fuisse, documento sunt, qui C. Gracchum erudiebant. (Plut. v. T. G. c. 8. Cic. Brut. 27, 104. de am. II, 57.) Neque tamen Junius ejus eruditionis prima exempla subministrat, sed illius rationis quaedam vestigia exhibent libri originum Catonis. (v. Serv. ad Aen. X, 184. Priscian. IX. p. 871. Fest. v. Posimerium. Auct. de orig. g. R. 15, 5. Serv. ad Aen. VIII, 658. Plin. H. N. VIII, 5.) annales Postumii Albini et Lutatii (Serv. ad Aen. IX, 710.), L. Calpurnii Pisonis (Serv. ad Aen. X, 76. Varro de l. l. V, 149. Varr. de l. l. V, 165. Macrob. Sat. III, 2. Arnob. adv. gent. III, 58.), Cassii Heminae (Serv. ad Aen. VII, 651.), C. Sempronii Tuditani (auct. de orig. g. R. 10, 4), Coelii Antipatri (Serv. ad Georg. II, 197. Serv. ad Aen. X, 145), Cn. Gellii (Serv. ad Aen. VIII, 658.)

Num plures confecerit Junius libros nemo veterum tradidit et est difficile dictu. Junium velut umbra comitatur Fulvius. Varr. de l. l. VI, 53. p. 86. Censorin. de d. n. p. 147. c. 20. Id. c. 22. p. 163. Id. c. 20. p. 148. Macrob. Sat. 1, 15. p. 275. quos locos omnes Krause p. 126. refert ad fastos M. Fulvii Nobilioris, qui Catonis censorii

aequalis fuit. Verissime. Inde apparet, quam male in cod. B Varronis legatur *Fulvius Flaccus*, quod tamen placuit Carrioni. l. c. p. 127. (v. Speng. praef. p. 2.) Adde Lyd. de ostent. II. p. 292, 10. ed. Bekk. *Φοβλίβιος*; ubi in versione: Fulvius Nobilior. v. Voss. de histor. Lat. 1, 3, p. 25. Hinc probabile est, Junium ejusdem argumenti librum composuisse, sed asseverare nolim, quum profecto reliquiae tales sint, ut in opere minimum septem libros amplexo aliquem sibi locum vindicare possint neque res ita abhorreant, quae nullo modo cum argumento consociari queant. Uberrima quippe de magistratibus disserenti oblata est opportunitas in omnes populi Romani antiquitates exspatiandi.

Jam ut videamus, qua auctoritate inter populares Junius fuerit, facit Rubino p. 519, qui non magnam ei fidem tributam esse censet, quum plerumque sententia ejus explosa sit et rejecta. Verum is, cujus sententiam refellendi causa proponimus, vel ideo aliquam auctoritatem nactus videtur, quod dignus sit, qui erroris vincatur. Deinde quamvis Junius vix semel et iterum suam sententiam aliis probarit, inde non sunt multa colligenda. Fieri enim potuit, ut nos eos tantum locos teneamus, quibus reprehensus est, deperditis iis, ubi consensu laudabatur, et fortasse non plures digni erant reprehensione.

Verum hoc loco nonnihil dicendum est, de

fatis, quae Junii scripta subierint. Etsi nemo veterum de ea re quidquam tradidit, possumus tamen quaedam augurari ex ea scriptorum serie, qui Junii reliquias ad nostram aetatem propagarunt. Horum antiquissimi sunt M. Terentius Varro et C. Plinius Secundus, quos genuinos Junii libros habuisse, non est cur dubitemus. Varro enim, qui poetarum antiquorum carmina manibus versabat, non tanto temporis intervallo sejunctus erat, ut Junii scriptis careret. Deinde modus quo eum laudat, (Junius scribit) ostendere videtur, ab ipso libros lectos fuisse. Eadem Plinio fides tribuenda, qui diligentissimus librorum conquisitor ipsorum Gracchorum manus apud Pomponium Secundum annos fere post ducentos viderat. (H. N. XIII, 12. [26].) Censorinum autem, qui a. p. Chr. n. 258. Maximino et Gordiano imperantibus libellum suum confecit, utrum ipsis Junii libris usus sit, an aliunde ejus sententiam cognoverit, non ausim affirmare, quoniam nemo adhuc de fonte ejus et auctoritate diligenter quaesivit. Ad Macrobius, quem constituunt quinto seculo p. Chr. ineunte, regnante Theodosio minore, quum semel tantum mentionem faciat Junii, ejus notitia non libri pervenisse videntur. Ulpianus sub Septimio et Alexandro Severo i. e. seculo p. Chr. n. secundo extremo et ineunte tertio vixit. Junii de quaestoribus verba inserta sunt libro ejus singulari de officio quaestoris,

ejus unus locus, vel duo in Digesta sunt translati. (v. Zimmern. Gesch. d. roem. Privatrechts. p. 575. n. 28.) Ulpianus unde sua hauserit quamquam ambigo dicere, tamen crediderim eum Junii libros inspexisse, quum accurate septimum laudet, atque ej sdem libri de officio consulis, proconsulis, praef. urbi, praef. vigilum, consularium ostendant eum elaboravisse in argumento, cujus partes nonnullas haud dubie Junius tractaverat. Non minus implicata est quaestio de Jo. Laur. Lydo, qui Ulpiani de quaestoribus locum Graece reddidit de mag. 4, 24. ed. Bekk. p. 159. Nam nullum Junii librum eum vidisse, quis est, qui dubitet, post ea, quae ipse in praef. ingenue profitetur? Verum quum locus ille Ulpiani extet in digestis, versio autem Lydi non careat discrepantia, quaesiverunt Jcti, utrum Pandectis Justinianeis, an ipsis antecessorum integris libris usus fuerit Lydus. Quae quidem disquisitio dirimeretur facilius, nisi alios quoque locos digestorum exhiberet Lydus, non minore discrepantia, et eorum notitiam ostenderet, quae in illo corpore omnino desunt. Verum uti certum est, Lydum non habuisse libros Junii, sic mihi persuasi, quotquot loci ab eo versi Graece, in Digestis reperiuntur, eos inde sumtos esse, neque adisse eum auctorum excerptorum opera. Permirum esset, si Ulpiani libris illis integris uti licebat, qui profecto complura ex Gracchano deri-

vata continebant, tamen hujus scriptoris, qui summi momenti Lydo esse debebat, unum tantum locum in suum opus transtulisse. Sic Junii Gracchani memoriam ad Justinianum usque videmus propagatam, cujus tamen libri post Ulpianum videntur intercidisse.